IN-NAĦLA

TA'

AGOSTINO LEVANZIN.

GAZZETTA TA' CULL GIMGHA BIEX TGHALLEM U TIDDEFENDI IL POPLU.

Omne tulit punctum qui miscuit utile dulci.
Giebha żeŭġ dac li għaraf ħallat il ħelu ma'l meħtieġ.

137.	29 ta' APRIL 1911.	IT-TIELET SENA

FTEHIM.

Hadd ma jista jissieħeb għal ankas minn sena; u jecc ma jgħarrafx lili, b'il mictub, għallankas ħmistax kabel, li ma fi ħsiebux ijgedded, ingħoddu bħala 'msieħeb għa's-sena ta' ŭara. Il ħlas, b'il kuddiem, hu: għal ta'l Belt, ta'l Furjana u ta' Ta's-Sliema ħames xelini f'is-sena u jista jsir b'is-sitt xhur jeŭ b'it-tliet xhur; l-oħrajn ijħallsu, barra minn dan, il posta ucoll. Cull min jissieħeb issa jieħu l-eŭŭel sena li ħarget b'xejn; min ijsieħbu jieħu "Maħbub ta' Gesù" b'xejn. In-"Naħla" u il "Maħbub ta' Gesù" jinbigħu għand is-Sur ĠANNI CRITIEN, ta' Strada Rjali ta'l Belt, fejn jista jsir il ħlas ta'lgazzetta ucoll. L-ittri għandhom jinbagħtu collha f'Ta's-Sliema, 12, Str: S. Vincenzo.

IS-SAUMA TAGHNA

F'il għaxra ta' dana ix-xahar jiena ktajt is-saŭma tiegħi ŭara li għaddejt ERBGHIN ĠURNATA SHAĦ LI FIHOM MA ĦADT XEJN ĦLIEF ILMA BISS. Il mara tiegħi għamlet TLIETA U TLIETIN ĠURNATA BL-ILMA BISS UCOLL.

Bosta huma daŭc li ma emmnuniex u li kalu li aħna gdibna u li għamilna hecc biex nidħku b'in-nies għaliex id-dar conna nieclu għad li ma'n-nies conna ngħidu li le. Lill daŭna aħna stampajnilhom f'il «*Gazzetta di Malta*» ta't 22 ta' dana ix-xahar sfida ta' MĦATRA GHAL MITT LIRA STERLINA li jiena u marti nerġgħu f'ix-xaħar ta' lulju nagħmlu saŭma għal erbgħin ġurnata bla ma nieħdu xejn fihom ĦLIEF ILMA BISS. Aħna immorru f'lucanda u min jagħmel l-imħatra jokgħod magħna bla ma jerħina xejn biex ma ncunux nistgħu bl-ebda mod inkarrku bih u nieclulu xejn, u jecc nonksu li nieclu l-ankas ħaġa kabel l-erbgħin ġurnata m'hux biss nitilfu il mitt lira iżda inħallsu ucoll l-ispejjes li jcunu saru. Għaldakstant jecc hemm xi ħadd li għadu jaħseb li aħna dħakna b'il poplu jmissu jaċċetta dina l-imħatra u jictibli biex niddepositaŭ b'cuntratt għand nutar dina il mitt lira. Daŭna huma fatti u m'hux cliem.

* * *

Kalu ucoll ħafna ħmierijiet li ħassna ħażin, li ma conniex nifilħu iżjed u x'naf jien u insultaŭna u kass'su fukna bl-actar mod icreħ u baxx li lankas fl-actar pajjisi barbari ma chien ħadd ijġib ruħu hecc ħażin. Dana ma chien minnu xejn għaliex tant jien chemm ucoll marti katt ma ħassejna ruħna aħjar actar minn meta conna sajjmin u bkajna nakdu id-dmirijiet tagħna sa'l aħħar.

Jecc għolobna hi ħaġa naturali ħafna għaliex meta ŭieħed ijkatta erba jeŭ ħames ġimgħat jiecol minn ġismu u jgħix fuk l-ilma biss ma jistax ma jonkosx, iżda billi ŭieħed jogħlob, la ma jcunx marid, ma jfisserx li jcun kiegħed jitlef jeŭ ijnakkas xejn minn saħħtu.

Fl-aħħar ġurnata (40) jiena mort l-Isptar fejn eżaminani seŭŭa it-Tabib Galizia, li hu ŭieħed m'il actar ta' ħila u intelligenti li għandna, u dana m'hux talli sabni f'collox kaŭŭi u sħiħ iżda ucoll sabli għad b'id-dinamometru is-saħħa ta' 75 libbra, saħħa li fost ħdax ir-ruħ li ippruvaŭ miegħi u li ma chienux sajjmin tnejn biss immarcaŭ saħħa actar minni. It-Tabib Galizia kalli li jiena stajt nokgħod sajjem għal għaxar t-ijiem oħra chiecu ridt, iżda jiena ma dehirlix li chelli ncompli actar. Meta Dr: Tanner għamel dana l-esperiment f'New York ta' erbgħin ġurnata kala ma'l mitt elf lira sterlina billi cull min chien ijmur jaraħ chien ijħallas dollaru. Jiena għamilt l-erbgħin ġurnata daksu u ma klajtx ħlief mitt elf insult u pastażata u ħafna minnhom minn nies educati (għal ġieħna) u ta'l professjoni ucoll bħalli chiecu għamilna xi ħaġa m'hux xierka jeŭ li ma chellniex il jedd fuk il persuna tagħna.

Fl-Eŭropa ħadd ma laħħak erbgħin ġurnata għaliex Succi li kala tant flus mn'hecc katt ma laħħak actar minn tlietin ġurnata u b'ħafna caŭtieli; u dac li għamlet marti għadu ma għamlu ħadd billi l-ebda mara għadha ma laħħket sajjma żmien tŭil hecc. Mela chiecu conna pajjis ieħor m'hux talli conna niddubbaŭ chemxa flus iżda ħafna tifħir ucoll talli chellna il ħila nagħmlu biċċa bħal din u haŭn Malta ma klajniex ħliet id-daħk u iz-żebliħ tista tgħid ta' cullħadd billi f'loc li daħku ftit bl-injoranza grassa tagħhom dehrilhom li għandhom jidħku b'dac li sejjħu ġenn tagħna.

Frattant dina il cura ġa bdeŭ jagħmluha xi nies intelligenti u fostom xi tobba u illum smajt li il mara ta' Professur u tabib,

bravu ħafna ġa ùaslet f'il ħmistax il ġurnata ta's-saùm taghha u li ġa sùielha ta' ġid cbir ħafna.

Nitma ghalhecc li daùc stess li riedu jghaddu iż-żmien bina u li żebilħuna ħafna li jixoghlu u li jintebħu m'il injoranza taghhom u li huma stess jaghmlu dina il cura tant tajjba biex jaraù chif meta xeghlu contra taghna b'mod hecc icreħ ma chellhom ħlief tort biex ijbieghu.

Aħna minn dina il cura ma nistghux inghidu ħliet ġid cbir u nixtiek li nati cull daùl u cull ghajnuna lil daùc li jitħajjru li jaghmluha ghal ġid cbir ta' saħħithom u biex jintebħu li meta jiena xandart dina il cura ma chellix f'moħħi ħlief li naghmel xi ftit ta'l ġid lil min ghandu bżonnu ghal saħħtu.

FRAC.

In-«Naħla» ucoll trid issamma leħinha biex tifraħ b'il kalb collha lil maħbub Iskof taghna Pace, talli ghalak it-tmienin sena. Nixtiekulu li Alla jseddku u jcompli jcattarlu sninu, imfaùùra b'is-saħħa u il ħena, ghall ġid ta'l erùieħ u biex ijmixxi dejjem il kuddiem il Cnisja taghna f'iż-żmienijiet kliel li tinsab fihom.

Ad multos annos.

★

IN-«NAHLA» M'IL-LUM IL KUDDIEM TIBDA TOHROĠ B'IL GHADD U M'HUX B'IL FORZ CULL ĠIMGHA BIEX JECC XI DARBA JCUN IJHOSSNI HAŻIN JEÙ IJCOLLI X'NAGHMEL HAFNA F'XI XOGHOL LI MINNU NAKLA X'NIECOL MA JCUN JISTA JGEMGEM HADD. DAÙNA IT-TLIET XHUR LI MIEXJIN FIHOM JISPIĊĊAÙ B'IN-NUMRU 143 U GHALHECC MIN HALLASHOM JAHBATLU L-ISTESS GHALIEX TA' FLUSU JIBKA JIEHU GHADD TA' NUMRI BHAL KABEL.

A. LEVANZIN.

★

B'ghafsa ta' kalb cbira irħabbru il meùt ta's-**Sinjura Aida Bìda**, mart il maħbub minn cullħadd, is-Sur Salv Zammit, li ġrat da'l ġranet f'Milan fejn chienet tinsab biex ticcura ruħha. Ghal l-imġieba taghha ħelùa u gha't.tjubija ta' kalbha dina is-Sinjura tant intelliġenti u ghaklija chienet ġibdet fukha ir-rispett ta' cullħadd u ghalhecc nitma li ħadd ma jonkos li ma jitlobx l-Alla ghall mistrieħ ta' ruħha.

★

Is-Sur Roupell sejjer jitlak minn ma'l Gvern ghal collox u sejjer ijsiefer. Jiddispjacina tasseù ghaliex dana is-Sinjur ingliż chien ùieħed minn daùc li jħobb il Maltin ùisk u ghalhecc fih sejjrin nitilfu ùieħed m'il aħjar ħbieb li chellna.

SNIEN! SNIEN! SNIEN!

Il Chirurgu-Dentista Alfonso Urso javża lill clientela tieghu li biex ijcun jista jakdiha aħjar minn Raħal Ġdid niżel jokghod il Belt, fil Strada Stretta Nu. 156, cantuniera ma' Strada San Giovanni u fejn hu armat b'cull xorta ta' ghodda moderni u m'il aħjar biex ijcun jista jaghmel bridge u crown work, u xoghol fuk il metal chif ijmiss u bi prezzijiet moderati tasseù.

L-Ilsien Taljan f'Malta.

(*Jissocta minn numru ta' kabel*).

Haùn l-eùùel ùieħed li lakaghni ħafna chien l-imfaħħar Avucat A. Martino, is-Sindcu li tani dina l-adesjoni : —

«Messina che ha avuto sempre un culto pei grandi ideali non può restare indifferente di fronte ai palpiti generosi del Popolo Maltese per la difesa della propria nazionalità. In nome della mia Città faccio l'augurio che quella gentile popolazione possa trionfare nella lotta ingaggiata.»

17 Agosto 1903. AVV: A. MARTINO.

* * *

Akraù din issa ta'l imfaħħar letterat u poeta E. G. Boner li miet mirdum taħt il cnieter terremot bħa's-Sindcu Martino. Katt ma ninsa chemm lakaghni tajjeb f'S. Francesco al Ringo fejn chien jokghod billi chien ħelu u dħuli tasseù.

«Malta, italiana per geografia, per istoria, per lingua, sta per vedere infranto l'ultimo vincolo che la legava idealmente alla gran madre Roma. Chi lotta generosamente perchè questo legame non sia reciso, chi soffre combatte e spera nel sacro intento di fare sempre risonare sulle onde azzurre e per le verdi campagne melitensi l-armonia dell'italico materno idioma, si avrà il plauso di ogni non degenere italiano, e il fantasma luminoso di Dante lo benedirà auguralmente dall'alto del nostro gran cielo comune.»

E. G. BONER.

* * *

Ùarajh mort ghand l-imfaħħar letterat, criticu u poeta l-ieħor Giovanni Alfredo Cesareo li issa kieghed f'Paliermu, bħala Professur ta'l Letteratura Taljana ta'l Università ta' hemm. L-adesjoni tieghu hi ftit kaùùija u jiena ma nakbelx mieghu billi jidhirli li il popoli gha'd-drittijiet taghhom ghandhom biss jakbżu bl-arma li tatihom il-ligi, iżda ġa la darba tinsab mictuba fl-album tieghi sejjer inġibha ecc m'hux ghal ħaġ'oħra biex tcunu smajtu il fehma ta' cullħadd.

«Il diritto nazionale di Malta è sacro e imprescrittibile. La violenza non lo frange, ma lo rafferma, e dà ideale rilievo d'eroismo a tutti gli sforzi che il popolo generoso dell'isola compie in difesa della sua grande tradizione italiana, della sua antica dignità di razza libera e fiera. Or quando la forza diventa arbitrio, allora la sommossa si chiama rivoluzione: e la rivoluzione è il diritto supremo di tutti gli oppressi.»

G. A. CESAREO.

* * *

Il Prof: Francesco Faranda, l-avucat tant famus ta' Messina li ismu ġera ma'd-dinja collha, Commendatur ta'l Curuna d'Italja u ùieħed minn daùc li ħalku il Codiċi Taljan, ùara li lakaghni ħafna, chitibli:—

«Se il diritto della forza ha tolto all'Italia la più bella e la più forte delle sue isole, la forza del diritto la restituirà alla sua gran Madre. Malta sarà quale la fecero le sue storiche vicende nel passato forte e gloriosa. Lottare per quel trionfo è opera di chiunque ha cuore e mente d'Italiano.»

FRANCESCO FARANDA.

* * *

F'is-sabiħa villa Landi, f'Val Boccetta sibt lil imfaħħar poeta ta'l «Vox Rerum» Tommaso Cannizzaro li hu magħruf minn cullmin jakra l-aħjar rivisti taljani. Dana m'hux biss lakaghni bla tarf iżda immprovvisali malajr dina l-istrofa ħelùa : —

AD AGOSTINO LEVANZIN.

IMPROVISE.

—

A tanti eletti nomi ultimo il nome mio
Qual granello di sabbia nel mare aggiungerò ;
Va, combatti e trionfa pel linguaggio natio ! ....
Ne l'idioma è la patria, e nella patria è Dio,
In esso arde il pensiero— spegner nessun lo può !

17 Agosto 1903, TOMMASO CANNIZZARO.

Dana il bniedem gharef li ghoddu tilef ghajnejh bl-istudju ghal ftit ma bakax mirdum f'it-terremot. Issa mar ijghix f'Catania.

(*Jissocta* .)

IŻ-ŻGHURIJA.

O żmien ħelu, żmien ta' ghaxka,
Colloc kbiż u raġġ u merħ !
Cull ma tara ŭard u żahar,
Ghalic collox ħena u ferħ !

Malli ix-xemx int tilmaħ tiddi
Sa ma tghiblec f'il-ghaxija,
Bla ma teħda, bla ma teghja,
Colloc faraġ u tħennija.

B'dic il ħleŭŭa ta' ghamilec
Inti tghaxxak lil cullħadd,
Jiena nħoss li iġġibli ghejra,
Ma tarġax tħennini katt !

Il kalb tieghec collha safja,
L'ebda mrar ma jghammar fiha;
Cull ma taghmel collu seŭŭa,
Collu xierak hu ghaliha !

Jien nitghaxxak b'dac ghamilec
Meta nilmħu bl-ebda ħtija,
Hleŭŭa t-anġlu nara tiddi
F'dana 'l ħena ta'ż-żghurija.

Iżda il ħena fis ijgħaddi
Ma d'aż-żmien minn ta'ż-żghurija;
Jecc ma taħseb ghal ŭarrani
Lilec jisfa ġuħ, tbatija !

(*M'is-«Sebħ.»*) G. Z.

MONS: PORTELLI

Smajt bi pjacir cbir li il consagrazjoni ta'l Iskof Portelli sejjra issir f'loc f'Ruma, chif chienu kalu kabel, f'San Ġŭann taghna, f'is-7 ta' mejju li ġejj, mn'iden l-Iskfijiet Pace, taghna, Camilleri ta' Ghaŭdex u l-Iskof ta' Taranto Dumnican. L-aħħar consagrazjoni li saret chienet dic ta'l Iskof Ġaffiero.

Nitma li biex jaraŭ dina il festa sabiħa jmorru ħafna nies u lill Iskof Portelli nixtiekulu b'il kalb ghomor tŭil biex ijcun jista jaghmel ħafna ġid f'il kasam ta'l Mulej.

L'ILTIMA.

Jien tifla Itima—Imbiegh il fjuri,
B'dina il bixchilla—M'at-triek indur,
Niġri u nghajjat—Ŭara 's-sinjuri :
—«Min jixtri ŭarda ?—Min jixtri fjur ? »

Ŭard jiena ghandi—U fjuri sbieħ,
Ktajthom da'l ghodu—Bicri m'il ġnien;
Ma minn di'l ŭarda—Jien katt ma nbiegħ,
Ghax bħal ġmiel taghha—Ma nara mchien.

Hedin il ŭarda—Chienet taħbieli
Ommi il ghażiża—L' hemm fuk tinsab;
Haŭn hecc fuk sidri—Ghad taraŭhieli,
Meta ma' ġenbha—Ncun kalb it-trab.

Malli taħbieli,—Chemm cont ferħana !
Niftacar, chelli—Xi seba' snin,
Min chellu jghidli,—Li 'l firda taghna
Chellha tisŭieli ?—Ah x'chelma din!

Fjur ghażiż tieghi,—Jien nibka' mieghec;
Xejn taħseb inti—Li se' nħallic;
Le, haŭn fuk sidri—Jibka il-loc tieghec,
Sa geŭŭa 'l kabar—Nieżżejjen bic !....

Ommi tatuli—B'tifchira taghha,
Li jiena nbighu—Dan ma jcun katt !
O meŭt fejn inti ? —Hadni hemm fuk maghha;
Hau x'nibka,' naghmel—Ma ghandi 'l ħadd....!

E. C.

(*M'is-«Sebħ»*) (*Ed: Cachia*)

TLAKKIT.

F'ix-«*Scena Illustrata*,» ir-rivista taljana tant sabiħa li toħroġ f'Firenze, chien hemm dan l-aħħar, articolu sabiħ ħafna fuk ŭaħda sinjurina tedesca, Miss Hilda Maertek li ghamlet, dan l-aħħar, saŭma ta' TLIETIN ĠURNATA, u saħansitra ġibulha ir-ritratt taghha. Ghamlu seŭŭa gnaliex Barra hemm min jifhem f'daŭn l-affarijiet u jafu lil min jaghmilhom jatuh it-tifħir li ħakku. Iżda lill marti li ghamlet saŭma ta TLIETA U TLIETIN ĠURNATA u li daksha f'id-dinja ghaca ma laħħket l-ebda mara haŭn f'dana il pajjis *matur* tasseŭ ma imleŭhiex ħlief b'il pastasati l-actar coroħ u bl-insulti saħansitra f'it-triek. Dana juri li ghadna ħafna l-ura biex naslu ħalli ncunu nistghu naħcmu ruħna b'idejna.

* * *

Hakku tasseŭ tifħir il Cav: Nap: Tagliaferro talli sab ghar f'Burmeħez, ftit boghod m'il Imkabba, li fih chienu jindifnu xi ftit m'il eŭlenin nies li ghammru f'il gżejjer taghna u li kabel dana u kabel li sab ftit ilu il Prof: Temi Zammit f'Bucana ħdejn H'Attard ma conniex ghadna nafu chif chienu jindifnu missierijietna. Ma dana sab ucoll xi xakkuf antic ħafna u li jista jfehimna fejn chienu ŭaslu is-snajja f'daŭc iż-żmienijiet. Da'l granet f'Ghaŭdex f'ir-Ramla rajt ucoll il banju roman li sabu m'ilhomx u li hu interessanti ħafna. Daŭna il ħafna scoperti jisŭeŭ ħafna biex nifhmu aħjar l-istorja antica taghna.

IL CURA TA'S-SAŬM

(*Tissocta minn numru ta' kabel.*)

Cullħadd jaf li il chinina tfejjak id-deni; issa jecc ŭieħed ijcun marid b'id-deni u il chinina li jieħu ma tfejjkux ijfisser li il chinina ma hix tajjba biex tfejjak id-deni? Le, jfisser li f'ġismu, jeŭ f'il marda tieghu, jeŭ f'il chinina li ħa hemm xi ħaġa moħbija li mħabba fiha il chinina ma setghetx taħdem chif ijmissha u m'hux il cuntrarju.

Ma haŭn l-ebda tabib li minn taħt idejh ma mietulux l-eluf u l-eluf ta'l morda. Dana jfisser li mietu ghaliex il cura li ghamlilhom chienet ħażina? Le, mela billi f'iż-żmien ta'l cura ta's-saŭm cull tant ijmut jeŭ ma jitjiebx seŭŭa xi ŭieħed ma jfisserx li katlitu dina il cura jeŭ li dina il cura ma tisŭiex.

Ħarsu lejn l-eluf ta' nies li jtejjku it tobba, ħarsu lejn il ġid bla tarf li taghmel dina il cura ta's-saŭm f'eluf ta' nies u dana ghandu jnaħħlilcom f'rascom li ġa la darba il cura chienet tajjba ma'elf, il ŭieħed u tnejn li ma ŭietithomx ma ghandhomx ghax ijgemgmu minnha iżda minnhom infushom.

* * *

F'il ctieb sabiħ ta' Dr: L. B. Hazzard ta' Seattle imsejjaħ: «*Fasting for the Cure of Disease*» jghidilna li sa fejn jaf hu mietu tnejn f'il ŭakt li chienu jaghmlu il cura ta's-saŭm; iżda meta ghamlulhom l'isbarr ŭara il meŭt sabu li chellhom minn ġeŭŭa tant mard icreħ u kadim li chienu jmutu l-istess chiecu ma bdeŭx ijsumu xejn. Dana imkar jecc titla tarag jeŭ tiġri ġirja tista tinkasamlec arterja li jcun ilha ħafna tistenna ix-xaghra f'il ghagina u toktloc pakk. B'dana ghandna nifhmu li ma ghandna katt niġru jeŭ nitilghu tarag??

Mela neħħu minn rascom cull biża li b'dina il cura ta's-saŭm tistghu tmutu. Sa chemm ma tħossux ġuħ ma hemm l-ebda biża ghaliex in-Natura kabel ma tħalli jinkered bniedem taf x'ghandha taghmel u chif biex issalvah. Il *vis medicatrix Naturae* li chienu tant ijsemmu l-antichi, iġifieri dic il ħaġa f'ġismec stess li tghinec biex tfiek malajr, ghada dejjem hemm u ma hix sejjra tħallic tinkered b'il ġuħ kabel ma lġġieghlec iġġarrab ġuħ l-actar clubi biex turic li il ġisem ma bakaghlux x'jaħrak actar minn ġeŭŭa u li ghandu bżonn il ghajnuna ta'l ichel minn barra.

* * *

Nistħajjel tghiduli:— «Iżda aħna krajna u smajna chemm il darba li bosta nies mietu b'il ġuħ, fost turmenti l-actar cbar, ŭara erba jeŭ ħames t-ijiem. Dan chif tfissru?»

Infissirulcom malajr. Dauc in-nies mietu tasseŭ m'hux b'il ġuħ iżda b'il biża cbir li kabadhom li sejjrin ijmutu b'il ġuħ, għaliex il moħħ joktol nies actar milli taħsbu intom. Darba xi tobba russi riedu jaghmlu esperiment fuk dan u talbu li jerħulhom f'idejhom bniedem li chien iccundannat ghall meŭt. Meta taŭhulhom it-tobba kalulu li chienu sejjrin joktluh billi jisvinaŭh iġifieri jaktghulu vina minn ġismu u joħorġulu demmu collu ftit ftit minnha. Rabtulu ghajnejh tajjeb b'ghamad li ma sata bl'ebda mod jara x'inhu jsir ma dŭaru u ghamlu ta' b'ir-ruħhom li takkbulu drieghu ghad li niggżuh biss b'lanzetta f'naħħa fejn ma hemmx arterji jeŭ vini cbar, u bdeŭ b'tubu irkiek ijġieghluh ijħoss id-demm nieżel ġo friscatur ghad li ma chienx ħlief ilma ftit fietel. Dana il bniedem actar ma beda jisma jaka f'il friscatur dac li ghalih chien demm, actar beda jisfar u jħossu ħażin sa bdeŭ jakbduh ghexieŭ cbar u miet b'il ħsieb li chien tilef demmu collu ghad li minnu ma chienx ghad tilef ħlief ftit ktari.

(*Tissocta.*)

PADRE MAESTRO SANTO GRECH

6. *Altra volta uscì al suo solito passeggio verso la Contrada Cernuta di mattina a cavallo od una somarella di un suo divoto, e camminando assorto in Dio cogli occhi levati al Cielo, s'innoltrò inavvertentemente verso la Contrada suddetta di S. Catarina. Era l'ora presso al mezzo giorno. Ivi fu incontrato dal fu Michele Lembo Borgese, gli si accostò, e domandò se poteva arrivare a tempo alla Città per ascoltar la Messa (era Domenica). Il Pre. rispose che si, se camminasse più presto. Il Borgese quindi affrettò il cammino colle sue mule verso la Città, ed il Pre. Santo tirò innanzi per la parte opposta. Non appena quegli arrivò a casa, intese suonar la Messa alla Chiesa di S. Domenico, quindi lasciate le mule inanzi la porta, e senza neppure entrare in casa, se ne andò alla Messa, ma grande, fu la sua maraviglia, quando appena entrato nella Chiesa vide uscire vestito a Messa il devoto Pre. Grech mentre supponeva in cuor suo che lui in quell'ora avrebbe dovuto trovarsi ancora alla contrada di S. Catarina, più in sù della contrada Cernuta colla sua debole asinella. Quindi misurato il luogo dove aveva lasciato il Servo di Dio, e verso dove s'inoltrava la vettura che cavalcava, ed il tempo che doveva impiegare pel ritorno, e per prepararsi alla Messa e vestirsi, non vi osservò che un evidente prodigio.*

7. *Franco. Bucaco tornando da campagna verso l'Ave Maria della sera, per la vecchiaja e per debolezza di vista, già non si vedeva più affatto a quell'ora. Il nostro divoto Padre incontratolo lo prese pel braccio, ed accompagnò sino poco distante dalla di lui casa. Fin d'allora quel contadino camminò a luce aperta, ma appena lasciato dal Servo di Dio, gli parve perfetta notte, e andò a tentone sino a casa impiegandovi buona pezza.*

8. *Tutti i testimonj de visu nominati in principio depongono, come il Sac. Dn. Vin. Bufolo invitò diversi Sacerdoti a spasso in un suo delizioso giardino in Contrada di Montiferrato, nella stagione degli abbondanti fichi, frà i quali portò anche seco il nostro Santo, il quale compiacevasi di raccogliere le frutte, senza mai gustarli. Or qui trovandosi poco prima del mezzodì l'osservarono salito sopra un albero di fico nel basso del tronco, che raccoglieva fichi, stando in aria libero senza posare a nessun ramo, e colla faccia variante colori. Dopo qualche poco discese, e nel battere del mezzo giorno si addormentò sotto il medesimo albero, e in questo mentre lo spirito suo, come si crede fu al Convento a pranzo con gli altri religiosi e portò un fico ad ognuno di essi. Dopo una mezza ora si svegliò, e si mise a pranzo cogli altri invitati. La sera ritornati in Città quegli ecclesiastici, ed alcuni di essi imbattutosi con alcuni dei nostri religiosi gli dissero queste parole «Questo oggi le loro Paternità hanno patito disturbo in Convento» i religiosi ignoravano perchè queste parole, e i primi ripigliarono, «giacchè tutto quest' oggi siete stati, anche a pranzo, senza del Pre. Maestro» risposero i secondi «come! il Pre. Maestro a mezzo giorno è stato in Convento, ed ha pranzato con noi, e ci ha portato quattro fichi, uno per ognuno» Gli altri asserivano che in tutta la giornata non s'era scostato un palmo da loro, e nell'ora del mezzo giorno salendo s'addormentò una mezza ora sotto il fico, ed osservando pure i religiosi che in quella ora appunto era stato a pranzo con loro in Convento, si venne a conoscere con sorpresa da ambe le parti, che in quell'intervallo di mezza ora, mentre il suo corpo pareva ivi riposasse, lo spirito era comparso quivi al Convento.*

Grazie e prodigi per suo mezzo da Dio operati.

1. *Una delle solite passeggiate del nostro Grech era a Contrada Cernuta, così da noi intesa, e a quella dal Morgio, ovvero Monteferrato, e all'Oreto, vie tutte fuori dell'abitato. Or riferisce il testimonio oculare Dn. Giuseppe Sganga il seguente fatto, accaduto in pro della sua famiglia, sotto fede di giuramento. Il fu Dn. Gioacchino Sganga padre del presente testimonio aveva tumoli otto terra in Contrada di Possedienti, oggi posseduta dal qui detto figlio Dn. Giuseppe. Accadde un'anno di carestia e quella terra che soleva produrgli nove in dieci salme di grano, questa volta gliene diede la produzione di quattro in cinque salme. Il grano era stato già trebbiato, e nettato, e posto sulla tenda a quest'uopo come è uso da noi. Vi stava in guardia Dn. Vito fratello maggiore del qui notato testimonio Dn. Giuseppe, il quale era discepolo del Grech. Così stando passò di quà il nostro Santo per la volta della Cernuta suddetta.* (*Tissocta.*)

IS-SAHHAR FALZUN.

(*Jissocta minn numru ta' kabel.*)

«Colina niżlet ħdejn rasu gha'r-rcopptejha, ħaditlu idejh ġo idejha, csiethomlu bl-actar beūs ħami u bl-actar dmugh sfieki u talbitu b'il ħrara ta' kalbha collha li jecc tasseū ijħobbha, li jecc tasseū ma jridx jinfdilha sdirha bi tghan l-actar chiefer, chellu jitūarrab ftit minn Malta sa tghaddi l-eūūel burraxca kalila ta' meta jiġi missierha u jcun jaf collox sgur minn ta' Calavà. «Daūna,» kaltlu. «huma nies li kalbhom iġġib ūisk u missieri ma jinħalakx. Huma nies ta' setgha cbira u fi ftit ġranet jicxfu il moħba tieghec u jaghmluc gharbiel. Fejn tistghu tlaħħku int u Ghabdallah contra taghhom ? X'tieħu billi tinkered hecc fl aħjar ta' ħajjtec u nitilfu cull tama li ġurnata nistghu incunu ta' xulxin ? Jiena naħliflec fuk dic il Madonna imkaddsa li hemm fejn rasec li kalbi hi collha chemm hi tieghec u li tħabbat biss ghalic, li tibka tieghec sa'l meūt imkar naf li jċarċruli demmi sa l-ankas katra. Ftacar li jiena għandi jiġri ma' ġismi id-demm ta' Falzun u ta' Abela u li ghalhecc il chelma tieghi ta' maltija hi akkal minn ħalfet is-Sultan. Aħna ghadna żghażagh ħafna, missieri b'daūn il cheddiet ta'l baħar u ta't-takbidiet ħorox ma't-Toroc tgħaūūex seūūa u ma nafx chemm jista jġebbed ħajja. Jecc ma ncunux nistghu ninghakdu flimchien f'ħajjtu nistabru, actar ma nġarrbu ħichet u nixxenku actar ninħabbu, u niżżeūġu ghallankas ūara meūtu meta rajja jcun f'idejja u ma jcolli min ijfixchilni seūūa ħadd. Jecc tarani inġib ruħi jeū tisma, ftit tajjeb ma' Paūlu Calavà ara katt iddaħħal il fellus ibleħ f'rasec li jiena ghandi m'hux biss imħabba iżda l-ankas ġibda lejh. Iżda int taf li hu karib u f'dar missieri ma inġibx ruħi chif irrid u barra minn dana naf tajjeb li jecc nimxi mieghu b'il ħerra jeū naktaghlu barra ijkum bl-aħrax l-infern ghalina u jisūielna aghar. Hasan, isma il cliem ta' ūaħda li chif tara tħobboc actar minnha infisha, siefer ma' Għabdallah, flus haūn ġibtlec borża oħra biex tistghu tbeūūġu, chif nibkghu inuasslu aħbarijiet ta' xulxin ħalli f'idejja ghax ninted sgur u nitimghu f'iż-żmien li jseūūi collox. Ghallankas jiena jcolli moħħi mistriħ li fejn kieghed ma jistax jilħkec u la is-sejf kalil ta' missieri u l-ankas it-tghan chiefer ta'l Calavà. Tisma minni, ghid Hasan ? » u infexxet regghet tghannku u tbusu chemm tiflaħ.

«Hasan ma gharafx ħlief jolfok u ma satax ijsib cliem ħalli jūieġeb ghaliex fehem li dac collu li kaltlu ma chienx hemm xi tħassar fih. Iżda li joħroġ minn fommu il chelma ta'l firda, jecc m'hux ghal dejjem iżda ghal ħafna snin oħra sgur ħassha bi tkila ūisk. Iżda meta Colina compliet raħħmitlu u talbitu b'chemm setghet issib ħrara u ħleūūa fi cliemha, infexx raġa jolfok chemm jiflaħ u kallha iva.

«Colina meta rat li ūaslet fejn xtaket tant kalbha ħasset ruħha tistaħja u x'ħin daħħlitlu il borża mimlija gordi taħt l-imħadda, reġghet intexxet tbusu, timsaħlu id-dmugh sfieki ta' ghajnejh u tiżżih ħajr b'il ħerka collha li issib xebba maltija meta tcun kieghda tħoss l-imħabba tasseū.

«Inħalluhom ftit ieħor ūiehidhom ras ma' ras, jghidu, f'telfa li ma bħalha, dac il cliem ta' mħabba li ma tantx jinchiteb jeū jintkal malajr; inħalluhom jistgħallu dac il ūakt ċchejchen ta' ħena ta'd-dinja li ūara sūielhom tant uġiegh-ta'-kalb u dmugh, inħalluhom ijseūūbu f'kalb xulxin ftit minn dac il faraġ li l-imħabba biss, u f'xi uaktijiet f'il boghod il boghod biss, taf tati minnu u naraū ftit barra x'inhu jintiseġ contra Hasan. Inħallu ucoll ix-xuejjaħ Ghabdallah b'il kieghda f'rocna, f'il camra ta' barra, b'ūiċċu midfun bejn idejh, b'ghajnejh actarx ijdemmghu x'ħin id-diūi ta' dac il beūs sħajjen u ta' dac il cliem għasli chien kieghed ijkankallu f'il ħiemda kalbu it-tifchira ħelūa ta' xi xbejba oħra li ghalih ucoll ġarrbet il kalila ħruxija ta'l imħabba u noħorġu ftit ghal beraħ fejn ghal fuk ir-ras ta' daūc l-imsejcnin kieghda tinġama burraxca kalila li sejjra tisūielhom ħafna għali u tixrid ta' ħafna dmugh.

* * *

«Paūlu Calavà chien żaghżugħ imkit u mimli ghal l-aħħar bih in-nifsu ghaliex chien jaf li chien immissel minn ūaħda m'il aħjar familji maltin u li chien imħallat ma'l akūa cbarat u ghonja ta'l Gżira. Missieru chien Hachem u maħbub ūisk m'hux biss m'il Gran Mastru iżda m'il Viciré ta' Skallija ucoll. Ghana chellu chemm chien jista jasal għal ma chien jistenna minn jum ghal l-iehor li jaħtruh Ġurat o it-tabric ta' missieru u ta' ħbiebu ghad li chien l-ura m'il gherf u tari ħafna m'is snin. Iżda f'da'l ħūejjeġ il kaddisin dejjem sūeū actar m'il ħila u Paūlu Calavà min ijghinu lakxa biex jilħak xi ħaġa chellu deūūedija sħiħa. Billi cullħadd, b'riħet missieru, chien ijfaħħru u jmellsu chien jaħseb li dac il ġiħ u dic il kima collha chien kieghed jistħokkhom hu u ghalhecc, Hamic, tista taħseb chemm saħħan rasu u chemm beda jara in-nies collha dubbien.

«Billi chien jaf li Colina chienet l-actar tifla ħelūa u mfittxa, m'iż-żghażagh collha, li chien hemm fl-Imdina tafa ghajnejh fukha biex ijcun ir-rebbieħ hu u dejjem chien jiddandan u jiddakkak chemm jiflaħ ma' cullħadd bl-gherusija tieghu maghha. Lejha actar chellu f'kalbu cburija bi ġmielha u b'il ghana cbir ta' missierha milli mħabba safja ghaliex setghet taghmlu ħieni billi tħobbu tasseū, u ghalhecc actar chien ijchiddu il ħsieb kalil li ma tcunx ġurnata martu milli li ġurnata ma tcunx tħobbu b'il bosta. Il ħsieb li jcun jista jghaddi biha minn nofs it-torok b'inchejja ta'l oħrajn u li jcun jista b'ġidha miżjud ma' ġidu jitla f'il gholi ħafna bħal missieru chienu ūisk actar ghalih m'il ġibda li ūieħed li jħobb tasseū ijħoss f'kalbu lejn mara ghaliex ijcollu f'moħħu li minn ghajrha f'id dinja ma jista jicseb ħena katt u mchien.

«Ghaldakshecc tista taħseb dakka ta' tghan ħarxa chienet ghall kalbu meta intebaħ li il Colina m'hux talli ma chienx sejjer jieħodhielu, bi ġmielha u b'ġidha collu, ūieħed minn dauc iż-żghażagh ta' tant familji maltin m'il aħjar u li tant chienu jixtiekuha, iżda il ħabba irsir u torc imghammed li chienu ideū u rabbeū ma dūarhom ta' Abela. U m'hux dan biss iżda chellu ucoll il ħila li ūara li bla ma staħa rafa ghajnejh fuk sidtu jarfa ucoll idejh fuku u jidorbu hecc l-Ħereħ. Chif setghet katt il cburija bla tarf ta' bin Nardu Calavà jġġerraħ dina id-dakka ta' ħarta hecc chiefra u tibka taħtha ? U issa Hasan f'loc li kata jiesu darba ghal dejjem u xogho minn nukkas cbir tieghu ghandu il ħila li jibka jdur ma'l leūża f'it-tama actarx li jħarrabhielu u b'hecc m'hux talli jġarrafu il ħolm imdiħeb tieghu collu iżda jġieghlu jġarrab ghajb l-actar aħrax, ghajb li sgur li ma jcunx jifilħu u li jcarcru fi ftit xhur id-dinja l-oħra ?

«Hemm bżonn li neħles minnu minn ma'r-riġlejn darba ghal dejjem ħalli inserraħ rasi minn da'l ħsieb kalil li ghoddu tnieni»—kal Paūlu. «Hemm bżonn li immur insibhom lilu u lil dac il fecrun xiħ ta' Ghabdallah li lakghu f'gharu u indeūūakhom is-sejf malti tieghi il daūn il ħafna ghedeūūa taghna u ta's-Salib. Hemm bżonn li Colina tcun taf li Hasan inkered ghal dejjem biex sgur takta jiesha minnu gha collox. U imdaħdaħ f'daūna il ħsiebijiet, dic inhar stess li Colina marret ghand Hasan, minn f'il ghodu cmieni, richeb, iż-żiemel, telak lejn Ghar Hasan, bħal ma chienu gharrfuh il ghassiesa ta'd-Dejma, biex ijsib li Ghabdallah u il Hasan ħalli jagħmel dac li chien uaħħal f'moħħu. Iżda mar ūaħdu għaliex ghad li ried jeħles minn Hasan billi joktlu, ma riedx li tcun tafa Colina jeū is-Sinjura Enzjona li chie-

nu miġbudin ħafna lejħ, lankas f'il cburija bla tart tiegħu ma ried juri li ħabbel daks tant rasu bih u baża minnu, u ma' collox ma riedx ijkankal għajċud chemm jista fuk dina il praspura cherha.

«Dar il għar collu—baħħ. Ġera chemm il darba daŭc l-inħaŭi imŭarrbin u ŭaħxija—ħadd. Baka jdur, ijdur dejjem b'ittama li jiltaka magħhom—għal xejn. Staksa il xi bdieŭa li chien hemm jaħdmu f'xi rokgħa raba u collha ŭiegħbuh li il Għabdallah chienu ilhom ma jaraŭh ġranet sħaħ l-hemm. Xi ħadd kallu li chienu siefru u dana il ħsieb, bil ma sabhomx ŭara jum sħiħ ġiri, beda jnibbet f'moħħu ucoll. Iżda ma riedx jakta kalbu hecc malajr għaliex chien ŭaħħal f'rasu, li chienet jebsa daks il ħadid, li dac li chellu jirgħan sata jbigħu malajr f'dic il-lejla stess. Staksa il xi għassiesa ta'd-Dejma li għaddeŭ jistħarrġu f'daŭc l-inħaŭi u kalulu li Għabdallah katt ma chien jinġabar biex jistriħ kabel ma jagħmel il-lejl seŭŭa. Dana, għall ŭidnejh dakklu aħjar għaliex, kal bejnu u bejn ruħu, collu ferħan, actar ma jcun dlam u jagħmel il-lejl actar noktolhom malajr u ma jintebaħ ħadd lankas jecc ijgħajjtu għal għajnuna. Il Għabdallah chien jafu tajjeb għaliex min jaf chemm il darba stchenn f'il għar tiegħu meta chien ijmur ma' Ġanni Abela għall caċċa u il Hasan chien jafu actar f'dar karibtu is-Sinjura Enzjona.

«Billi chif għidna il-lejla chienet sabiħa ħafna u ma chienetx chiesħa, ħeba iż-żiemel ŭara ħajt u hu kagħad bla ħoss fuk blata jistenna f'il ħin li għajnejn chienu ta' cull ŭaħda jinsterku minn dac il ġmiel ta' nir seŭdieni ta'l baħar ta' kuddiemu mżeŭŭak biss bi ftit kxur ħafif ħafif ta'l fidda li chien jilma ma't-tlellix ta'l cŭiecheb. Filfla chienet tidher bħal ħaġa mudlama mudlama fost dac il baħar ħiemed u bla burraxc: chienet seŭŭa seŭŭ bħal Hasan f'nofs l-imħabba tiegħu lejn Colina.

«Il ħin għadda ġmielu u hu, dejjem b'it-tama li fl-aħħar ijfeġġu, b'ix-xeŭka kalila li chellu li jaħsel sejfu f'demm dac il minghul ta' Hasan li ġie ħaŭŭaclu u fixchillu il ħena u il ħolm ta' ħajjtu collu, ġebbed chemm felaħ.

«Iżda meta ra li il biċċa il cbira ta'l lejl chienet għaddiet u ma deher ħadd minnhom, kata kalbu li jistenna actar, sak iż-żiemel sa't-triek il ŭietja, tejn richeb, telak ir-riedni, u b'rasu imgħaddsa u collu mniċċhet għaliex ma katax b'id-demm il għatx clubi ta'l mibegħda tiegħu lejn Hasan, baka tiela, hecc, ċaklem, ċaklem lejn l-Imdina.

«Hamid, inħalluh, għal ftit, imgħargħar f'daŭna il ħafna ħsiebijiet coroħ tiegħu u naraŭ ftit x'sar m'il oħrajn.

* * *

«Għabdallah meta ra li il ħin chien dieħel ġmielu u Hasan u Colina bakgħu f'dic it-telfa collha jitgħannku u jitbeŭŭsu, deħirlu li, bħala bniedem ta'l għakal, chellu jnebbaħhom li jecc jibda jżernak ijsibu rŭieħhom f'xi tabxa cherha u jitilfu collox. Daħal għalhecc fukhom, u b'il ħleŭŭa collha, kal lil Colina li aħjar jitilku biex jaslu l-Imdina kabel ma jibdgħu in-nies joħorġu għal cnisja.

«Colina, fehmet li dac li chien kiegħed ijgħidilha chien għal ġid tagħha u ta' cullħadd, u għac li, b'għafsa ta' kalb li ma titfisserx b'il cliem u b'kasma ta' bichi li ixxokk il klub, infirdet minn Hasan ŭara li dana kalilha li ftit ġranet chellu jsiefer, li chellu jictbilha ta' sicŭit iżda li ma chellu jinsiha katt u katt sa'l meŭt.

«Għabdallah ġibed il Colina il barra mn'idha u tebak bla ħoss il bieb ŭarajh. Tant għal Colina chemm ucoll għal Hasan dac il ħoss, għad li ċchejchen, chien donnu ta' għatu ta' tebut li ingħalak fuk l-imħabba tagħhom għal dejjem.

«Tista taħseb, Hamid, missierec x'dagħdigħa bichi ħa ŭaħdu magħluk f'dic il camra u mitrud, ma jafx jecc hux għal dejjem minn dic li l-imħabba tagħha bakgħet nieżla sa ġo għadmu. Iżda sa chemm jibka ħajj chien hemm għad ineŭnem id-daŭl ta't-tama, m'hux biss li Colina għad tcun tiegħu u li jgħix magħha ħieni iżda ucoll li għad jitħallas u bl-icreħ minn Paŭlu Calavà, minn Ġanni Abela, m'is-Sinjura Enzjona, m'il kaddejja u minn daŭc collha li fixcluh jeŭ għad ijridu jfixcluh fl-imħabba tiegħu lejn Colina. Xtak li f'dac il ħin sata jcun Dragut ieħor biex jiġi b'it-tajfa ta'l biża tiegħu biex jagħmel Malta gozz ħrieb u jcarcar ġeŭŭa idejh, collu ħieni, lil Colina biex jagħmilha tiegħu għal dejjem. Inħalluh imħeŭden f'daŭna il ħafna ħsiebijiet u inŭasslu ftit il Għabdallah u il Colina sa l-Imdina.

«Għabdallah sabbar f'it-triek m'il aħjar li sata u li chien jaf lil Colina, kallha u ħalfilha fuk dinu li sa chemm chien miegħu hu ma chellhiex għax tieħu ħsiebu għaliex chien ijdell'lu daks ibnu, kallha li hu chellu jiftiehem ma' Ċejlu, jeŭ ma' Catarin, biex jibda jicteb lilhom u li daŭna billi chienu jitilgħu ta' sicŭit l-Imdina jbiegħu xi bixchilla frott chienu ijcunu jistgħu jersku bla ma jħassbu ħażin il ħadd lejn darha u jŭasslulha l-aħbarijiet tagħhom, kallha li hi ucoll chienet tista tafda fihom u tibgħat magħhom l-ittri tagħha u b'hecc ijcunu jafu dejjem x'inhu għaddeji minn xulxin u meta jcun il ŭakt li jistgħu jargħu jiġu.

«Mitlufa f'dana u fi cliem ieħor x'ħin korbu ftit l-isfel m'il Cunvent tagħna semgħu tiela ŭarajhom bħal taptip ta' żiemel. Imsarinhom niżlu sorra—chien sgur xi fizzjal ta'd-Dejma li sejjer jistaksihom min huma u fejn chienu sejjrin f'dac il ħin u jħassrilhom il borma collha. Xtaku jaraŭ chif jitŭarrbu, iżda fejn? Inzerta ma chien hemm l-ebda mogħdija f'il krib, il ħitan chienu għoljin u jecc jitilgħu jiġru sgur li jisfielhom agħar. X'jagħmlu? Riġlejhom inkatgħu u bdeŭ jirtogħdu bħal xakk ta' kasba, moħħom iddaħħan, ilsienhom ŭeħel ma' sakaf ħalkhom, tcaħħlu ma'l ħajt bħal żeŭġ ŭiżgħat u stenneŭh ijgħaddi ŭara li ħbeŭ f'id-dlam chemm setgħu ŭiċċhom.

«Iżda Paŭlu Calavà—għaliex chien hu għadu tiela kajla kajla minn Għar Hasan—malli lemaħ daŭc it-tnejn minn nies liebsin ta' toroc u imŭaħħlin ma'l ħajt donnhom ijridu jaħirbuh, minnufih leħħ ġo moħħu bħal berka il ħsieb li daŭc ma chienux ħlief Għabdallah u Hasan li chienu nieżlin m'il Imdina ŭara li telgħu biex jaraŭ jecc jistgħux ijcheŭċnu il Colina ħalli jħarrbuha.

«Demmu tala collu għal rasu, bħal ċappa nar fakkgħet kuddiem għajnejh, il cburija u il ħruxija ta' demmu stenbħu b'is-setgħa tagħhom collha. Sabhom hemm f'dac ll-loc imŭarrab, f'dac il ħin ŭaħxi, bla ruħ f'il krib, chien sejjer ijħalli dac il għasfur ijtir mn'idejh? Le! Resak fukhom b'ix-xabla misluta, lemaħ il-leħja bajda ta' Għabdallah, għarfu u venvinlu dakka ta' xabla għall rasu chemm felaħ. Mħammed tŭarrab b'il ħeffa minnha billi chien imdorri u tbiegħed ħafna kasab minnu. Paŭlu meta ra hecc actar intilef f'demmu dar fuk Colina li b'il beżgħa chienet actarx mejjta milli ħajja, u b'telfa li ma bħalha kallha: «Iżda int ja chelb imgħammed ma teħlishiex minn taħt idejja» u xejjrilha dakka kaŭŭija li nifdilha daħirha taħt spallitha, minn banda għal l-oħra. U x'ħin baka dieħel b'ix-xabla sa għantha compla jgħid:— «Huda issa il Colina ja rsir karrieki. Duk ix-xabla ta' dac il fizzjal malti li ridt tagħmillu irriek fi mnieħru u mur ftaħar għand in-Nibi tigħec biha.» Colina carbet carba tŭila u inxeħtet minn tulha fl-art imgħargħra f'demmha.

«Għabdallah malli ra dac li ġara għal l-eŭŭel tbicchem tant bl-icreħ li ma felaħx biss ijbexxak fommu. Ried ijgħajjat u jgħidlu li dic chienet Colina u m'hux Hasan, iżda leħnu ŭeħel ma' grieżmu u donnu għajjat ġo kabar.

(*Jissocta.*)

AKRAU

L-EUUEL TAKSIMA

TA'R=ROMANZ MALTI ORIGINALI

"IS-SAHHAR FALZUN"

TA'

AGOSTINO LEVANZIN

GHALIEX TOGHGOBCOM SGUR.

TÈ TA CEYLON
'MARAVILLA'

IPPREMJAT B'GHAXAR MIDALJI

TAD=DEHEB

GHAL

KAUUA IT=TOGHMA U IS=SAFA TIEGHU

JINBIEGH 1s. 8d. & 1s. 10d. IR=RATAL

GHAND L'AGENTI F'MALTA

C. CAMILLERI & SONS

50 u 51 Strada Mercanti il Belt

CAMPJUNI TA DAN IT-TE' JINTGHATAU B'XEJN.

BRITANNIA

STABILIMENT G'DID

Ta' Ferramenti, Ghodod, Huejjeg ta' Chimica u Fotografija, Zebgha, &cc.

BRITANNIA

BRITANNIA

INJAM

ta'l ahmar, ta'l abjat, u ta'l caûba.
Collox m'il irhas u m'il ahjar.

BRITANNIA

Biex tinzammu b'sahhitcom

IPPURIFICAU

BIDDLU

u SAHH'HU

DEMMCOM

BID

DEPURATIV RICHELET

Daŭc collha li jridu jiccurau rŭiehhom u jinżammu dejjem b'saħħitom minngħajr ma jintlakru b'cull xorta ta' mardijiet għandhom jieħdu DARBTEJN jeŭ TLIETA fis-sena minn din il medicina DEPURATIV RICHELET li jista jingieb minn għand dan is-sinjur:—

Monsieur L. RICHELET, 13, rue Gambetta, SEDAN (Franza).

Haŭn Malta jinxtara minn għand **L-Ispizzjar Alfredu Cumbo** ta' Strada Rjali, 26 Il Belt.

Is-Sur Raff: Bonello

TA' STRADA LEVANTE, 131, IL BELT

(Hdejn il Cnisja ta' Sta. Lucija)

għandu għal bejh cull xorta ta' ħġieġ, żebgħa, żjut, imsiemer, għodod, ħŭejjeġ ta's-Sanità, ta' gass, fornimenti ta't-tŭiebet, lampi ta'l pitrolju li jixilgħu b'il matel b'daŭl kaŭŭi u sabiħ ŭisk u ħafna ħŭejjeġ oħra bħal daŭn ta'l aħjar qŭalità u bi prezzijiet m'il orħos. Ippruvaŭ biex taraŭ chif toħorġu cuntenti sgur.

L-Ispizzjar A. CUMBO,

BILLI IL CLIENTELA TIEGHU KIEGHDA TIGBER CULL MA TMUR GHALIEX M'HUX BISS IJBIEGH MEDICINI U ĦŬEJJEĠ OĦRA M'IL AĦJAR U B'REKKA CBIRA IŻDA UCOLL BI PREZZIJIET IRĦAS TAS-SEŬ, CABBAR L-ISPIŻŻERIJA TIEGHU U ĦADHA **F'IL HANUT TA' HDEJH SEUUA** LI HU ŬISK ACBAR U ISBAĦ U B'HECC IJCUN JISTA JAKDI AĦJAR U B'ACTAR ĦEFFA LIL BOSTA NIES LI DEJJEM IJCOLLU FL-ISPIŻŻERIJA TIEGHU. META TGHADDU MINN HEMM MORRU ATU DAKKA TA' GHAJN, **Strada Rjali, il Belt, kuddiem il Club seuua**.

Min hu marid bl-ANEMIJA (nakar ta'G-demm) u jrid ijfiek fi GHOXRIN ġurnata jieħu

L'ELIXIR

TA' S. VINCENS DE PAOLI

Is-Sur G. Muscat ilara għaxar snin ugiegħ ta' ras kaŭŭi bla ma sata jfejku b'xejn ma't-tielet flixcun għaddielu collox. Is-Sur Rinaldu Perini ucoll fejjak l-ibnu, ma't-tieni flixcun, minn anemija kaŭŭija. Daŭna is-sinjuri ucoll li sejrin insemmu ippruvaŭh fukhom stess jeŭ fuk xi ħadd ieħor u ħarġu jiftaħru: Dr: Edward L. Vella; Dr. Paolo Sammut (Sliema); Prof: Dr: C. Sammut; Prof: Dr: G. O. Galea; Farm: C. Arpa; Farm: G. Gili; Prof: Dr: S. Grech; Onor: Dr: A. Pullicino; Dr: L. Albanese; Negte: G. Tagliaferro; G. Sultana; Ant: Diacono; Avv: Francesco Cardona u ħafna oħrajn.

Jinbigħ fl-ispiżżerija ta't-Tabib

FABRIZ BORG.—Il Belt.

267, STRADA REALE.

IS-SECLU TA'N-NERVI.

Hecc sejjaħ is-seclu tagħna il għaref Prof: u Senatur Mantegazza, u b'ir-raġun collu għaliex il-lum ma haŭn ħadd li ma hux mahsus b'in-nervi u l-actar b'il mistuta

NEVRASTENIJA

li kiegħda iġġorr nies il Manicomju gozz, gozz. Għalhecc l-aħjar tobba kiegħdin jitħabtu biex ijsibu cura seŭŭa għal dina il marda għaliex tcun ta' gid bla tarf. Ħafna ippruvaŭ iżda ħadd ma irnexxa daks il għaref u imfaħħar

Prof: DE GIOVANNI ta' PADOVA.

li ŭara studju cbir sab il famus

ANTINEVROTICU

li kiegħed ijfejjak jeŭ jagħmel il gid lil cull min jużah.

F'Malta dan ijbigħu

l-Ispizzjar ALFREDU CUMBO

TA' STRADA RJALI, TA'L BELT

IPPRUVAŬH GHALIEX MA JIBDIELCOMX!

In-"Nahla" tistampa ruħha fl-Istamperija "EMPIRE PRESS" ta's-Sur Critien, il Furjana.